

Dingeman Rijken tijdens de aankleedprocedure.

DINGEMAN RIJKEN, TROPENARTS IN WEST-AFRIKA:

‘Ebola kent geen waardigheid’

Tropenarts Dingeman Rijken was tijdens de feestdagen niet bij zijn familie in Nederland. In plaats daarvan stelde hij zijn leven in de waagschaal om patiënten in het door ebola geteisterde West-Afrika te helpen. Voor Medisch Contact hield hij een dagboek bij met indrukwekkende foto's.

Dingeman Rijken werkte, samen met zijn vrouw, enkele jaren in Ghana, de Oost-Kaap in Zuid-Afrika, Malawi en Guinee. Na een noodkreet van het Rode Kruis en Artsen zonder Grenzen, gericht aan alle tropenartsen, besloot hij om naar West-Afrika af te reizen. Daar werkte hij van eind november vorig jaar tot begin januari in een ebolabehandelcentrum van het Rode Kruis in Sierra Leone. ‘Ik had de ervaring, ik was beschikbaar, dus ik vond dat ik moest gaan’, zegt de bevroren, maar heel bescheiden tropenarts. Hoewel hij in Zuid-Afrika jonge mensen

had zien sterven aan aids en tuberculose, bleek ebola een nieuwe ervaring. ‘Hele gezinnen worden in één keer van de kaart geveegd, terwijl de burens gezond kunnen zijn. De korte ziekte duur maakt het voor familieleden extra moeilijk, omdat afscheid nemen onmogelijk wordt gemaakt. Binnen enkele dagen zijn moeders hun kinderen kwijt. Probeer je dat eens voor te stellen. Dat lukt gewoon niet.’

Geloof

Het werken in het bloedhete beschermingspak was niet makkelijk en de staf

‘Ik bad dat hun lijden kort zou zijn’

mocht maximaal een uur achter elkaar in dit pak werken. Dan moesten ze het centrum verlaten. ‘Het moeilijkste, en bijna onmenselijke, aan mijn werk vond ik de beperkte middelen en tijd. Je liet patiënten letterlijk achter om te sterven, terwijl het bloed uit hun mond, neus of rectum liep en de pijn en angst in hun ogen te lezen was. Ook de afstand die het beschermende pak creëerde tussen mij en de patiënt maakte het moeilijk om op een menselijke manier zorg te verlenen. Niettemin bleven we dat krampachtig proberen. Vooral kinderen waren doodsbang voor al die mensen in witte pakken, met maskers en brillen op. Ik kon ze geen ongelijk geven.’

Rijken putte veel kracht uit zijn geloof. ‘De gedachte dat de kinderen na het sterven naar een mooiere en betere plek gingen hield mij op de been. Als er geen hoop meer is, wat heb je dan immers nog? Ik bad dat hun lijden kort zou zijn. Maar de getraumatiseerde familieleden die achterbleven, dat vond ik veel moeilijker.’

Ver-van-mijn-bedshow

Over de aandacht die de media aan de ebola-epidemie gaf, zegt Rijken: ‘Het was een ware hype, een angst zaaiende gekte. Want laten we eerlijk zijn: dat was waar het rijke westen vooral bang voor was, dat de epidemie die kant op zou komen. Dat er duizenden Afrikanen sterven, is toch een ver-van-mijn-bedshow. Kijk maar naar de gebeurtenissen in Parijs: de dood van zeventien mensen daar, en de gedachte dat dit ook in Nederland kan gebeuren, maakt dat we ons identificeren met deze mensen. Het leven van een Afrikaan in een lemen hutje, dat kennen wij niet, snappen wij niet en zijn dood raakt ons dan ook minder. Daar kun je van alles van vinden, maar het is een feit.’

De fotobijschriften komen uit de blog van Dingeman Rijken op medischcontact.nl.

‘Het ebolabehandelcentrum van het Rode Kruis is gebouwd op een afgelegen stuk grond, ongeveer 20 kilometer ten noorden van de stad Kenema.’

‘De roodbruine graven zijn als littekens in het groene landschap en in de families van Sierra Leone. Op elk graf staat een bordje met de naam en leeftijd van de overledene.’

‘Later in de middag brengen we haar kinderen bij het gaas, om haar te laten zien dat het goed met hen gaat. Even glimlacht ze als blijk van herkenning, en dan zakt ze terug op het bed. Haar zoontje begint stilletjes te huilen, het meisje kijkt verwonderd toe. Ik weet niet of we er goed aan hebben gedaan.’

'Wanneer we teruglopen naar het centrum staat een ambulance voor de poort. Achterin liggen twee patiënten met mogelijke ebola. De eerste is een 25-jarige traditionele genezer. Hij ziet er redelijk sterk uit, maar klaagt over bloederige diarree en braaksel. De tweede patiënt is een ernstig verzwakte 55-jarige vrouw. De urine druip van haar brancard. De dood ligt op de loer.'

'Malaria is slechts een forse griep'

Niet bang

Rijken was zelf niet bang om ebola te krijgen. 'Ten eerste raak je niet zo makkelijk besmet met het virus en ten tweede werken wij altijd in een beschermend pak. Eén keer maar werd ik ziek en bleek ik hoge koorts te hebben. De malariatest was, ondanks dat ik profylaxe slikte, positief. Ik nam de tabletten en hoewel de koorts snel verdween, voelde ik me de volgende dag belabberd. Ik probeerde toch te werken, maar het ging niet. Ik voelde me een verrader toen ik het centrum verliet en terug mijn bed in ging. Malaria is eigenlijk slechts een forse griep.'

Van voren af aan

Over de toekomst van West-Afrika is Rijken voorzichtig: 'De ebola-epidemie heeft een litteken achtergelaten in arme landen die nog steeds herstellende zijn van een burgeroorlog. Geschat wordt dat 8500 mensen aan ebola gestorven zijn, maar in werkelijkheid zijn dit er meer. Want indirect veroorzaakt ebola ook sterfte door malaria, hiv, een ongeluk, in het kraambed. De hele gezondheidszorg ligt stil. We moeten weer van voren af aan beginnen. Dat kost tijd, geld en vertrouwen.'

Sinds eind januari is Rijken voor een tweede maal werkzaam in het ebola-behandelcentrum van het Rode Kruis in Kono, Sierra Leone. Verder is hij bezig met de sollicitatie voor de opleiding tot huisarts in Nijmegen. ■

web

Meer MC-artikelen over ebola vindt u in het gelijknamige dossier onder dit artikel op medischcontact.nl/artikelen. Hier vindt u ook de blogs van Dingeman Rijken.

'Vanochtend beginnen we met goed nieuws: de bloedmonsters van zes patiënten zijn negatief voor ebola.'

'Ik ga de uitkleedtent binnen en voor me staat iemand van het infectiepreventieteam klaar om mij door de lange uitkleedprocedure te loodsen. Hij sproeit chloorwater over de voor- en achterzijde van mijn pak.'